והא ארבעה קתני. נראה דדייק מהא דקתני ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן דמשמע דנחית לפרושי כולהו ואיכא למימר דדייק מדקתני ארבעה מעניקים להן דהא אמר בפ"ב דסוטה (דף מז.) תנא ושייר תנא"ג דתנא מנייתא נמי הא דאמרינן בג' מקומות "הלכה עוקרת את המקרא": **מה** לסימנין שכן נשתנה הגוף. ואם תאמר מכלל הכי איכא למידק ק"ו[א] ומה סימנין שאע"פ שנשתנה הגוף אינו מוציאה מרשות אב ואפ"ה מוציאה מדון מיתה שאע"פ שלא נשתנה הגוף מוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון[ב] וי"ל דודאי גבי אדון שייך לומר שינוי הגוף גורם הוצאה משום דאין זה הגוף שקנה[ג] אבל גבי אב לא שייך טעם דשינוי הגוף דלעולם הוא אביה אחר השינוי כמו קודם השינוי[ד] וא"ת נעשה ק"ו משנים ויובל שאין מוציאין מרשות אב ומוציאין מרשות אדון מיתת אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו' וכ"מ מה לשנים ויובל שכן מוציאין בע"ע זמנו ומיתת אב וכו' שימנין יוכיחו וי"ל דאיכא למפרך מה לשימנין שכן נשתנה הגוף וא"ת תיתי מדנייהו דאמרי אמרת מה לשימנים שכן נשתנה הגוף שנים ויובל יוכיחו מה לשנים ויובל שכן מוציאין בע"ע שימנין יוכיחו ומזר הדין לא רמי זה כו' הלך השור שהכן שמוציאין בעלמא שנים ויובל בע"ע ושימנין נמי מוציאין בעלמא שהרי מוציאין האיש מידי קטנות[ה] ומוציאין כאן אף אני אומר כו'[ו] וי"ל דאיכא למיפרך מה להלך השור שהכן שמוציאין מעבדות תאמר במיתת האב שלא מצינו שמוציאה מעבדות ואע"ג דהיא גופא בעי למילף מ"מ כל כמה דלא יליפינן פירכא היא[ז] וא"ת נעשה ק"ו ממיתת אדון שאינה מוציאה מרשות אב שאם מת אדון בעודה קטנה מחזרת לרשות אב עד בגרות ומוציאה מרשות אדון מיתת אב שמוציאה מרשות אב אינו דין וכו' וי"ל מה למיתת אדון שכן מוציאה בגרעון תאמר במיתת אב וכו':

והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם מבאן שאין אדם מוריש כו'. הכ"ר יהודה מקורכי"ל הקשה למה לי והתנחלתם שאין מורים זכות בתו לבנו פשיטא דמהיכא נפקא לן (כתובות דף מו:) דמעשה הכת נאב מלאמה[ח] ואמה גופה אינו יכול להורים לבנו כדדייק לקמן (דף יח:) דאמה אינה עובדת לא את הכן ולא את הכת וי"ל ה"מ גדולה הוא דנפקא לן מלאמה אבל קטנה לא נפקא מלאמה אלא מסברא דהשתא זבוי מזכין לה וכו'[ט] ולהכי איצטריך והתנחלתם: אמה

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

קנה א מיי' פ"ב מהל' אישות הלכה יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכב סעיף י וסימן קנה סעיף יד:
קנו ב מיי' פ"ג מהל' עבדים הל' יד:
קנז ג ד ה ו ז מיי' שם הלכה טו סמג עשין פב:
קנח ח מיי' שם הל' יד:
קנט ט מיי' שם פ"ב הלכה ל סמג עשין פב:

תורה אור השלם

1. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו
2. כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: דברים טו יב
3. וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: דברים טו יג
4. כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם: שמות כא ב

לעזי רש"י

ויורו"ה. יכלת.

מוסף רש"י

והא אלו קתני. דמשמע דוקא (תוספות יד:). והתנחלתם אותם. עבדים כנעניים (כתובות מז:). זכות בתו. זכות שיתנה לו תורה בתו (שם). לו ולא לבעל חובו. לו לאדון מחויב להבנות הענקה לבעל חובו ומשום דס"ל בעלמא כרבי נתן דאמר השה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מולאין מזה ונתנן לזה אינטריך למשויי הענקה מהאי דינא (לעיל מז:).

תוס' ר"י הזקן

שכר בטלה. כשהגבהת מצאתה. דליתיה לאב. שלא הספיק לגבות עד שמת. שילוחו. דכתיב וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם. [בורח] השלמה [בעי]. שישלים כמה שברח ותבטל.

גליון הש"ם

תוס' ד"ה והא וכו' הלכה עוקרת את המקרא. עיין רש"י מחיוביו פרק ז דחולין דף לג ד"ה ומאיר לי ועיין כריתות דף כ ע"ב ברש"י ד"ה אהני תני מרגנה:

הגהות הב"ח

(א) גב' נאחד מהן לפי שאין:

מוסף תוספות

א. כיון דלאו חומרא דכתיבא בתורה היא אלא מסברא בעלמא הוא דפרכינן היא גופא נכנים בק"ו [בלעיל ה. תוס' ד"ה שכן פורים]. תוס' הרא"ש. ב. דהא ק"ו לאו מסימנין אמיתת אדון הוא עיקרו אלא מאב לאדון. רמב"ן. ועי' ריטב"א. ג. שנוף אחר הוא. תוס' הרא"ש. ד. אבל מיתה שאין כאן שינוי הגוף אע"פ שמרצאה מרשות אב אינו בדין שיוציאה מרשות אדון. שם. וע"ע רמב"ן ורשב"א. ה. מפטור ענשין לחייב ענשין. תוס' הרא"ש. ו. מיתת האב שמרצאה בעלמא מרשות אב הוציא כאן מרשות אדון. שם. ז. מירכא כל דהו היא ולא נוכל למילף במה הצד. תוס' טוך. ח. מה אמה מעשה ידיה לרבה אף כת מעשה ידיה לאביה. תוס' כתובות מג. ד"ה מגיד.

למטה. אם הביאה לפני זמנה אינו סימנין: ה"ג להא מתניתא בפרק יוצא דופן **כן מצא שנים שבכיא שני שערות שומא מכן ע' שנים ויוסף אחד עד י"ב שנה ויוסף אחד ועודן בו שומא רבי יוסי בר' יהודה אומר כן י"ג שנה ויוסף אחד דברי הכל סימן.** והתם פריך מ"ליה בגלה אמאי נקט י"ג ולא נקט י"ב ומתרץ לה: **כן ע' שנים.** הכל מודים שומא: **מכן מצא ועד כן י"ב שנה ועודן בו.** כשהגיע לי"ב ולא נשרו פלוגתא אבל אם נשרו קודם י"ב לא פליג ר' יוסי דאיגלאי מילתא דלאו סימן הוי ומכן י"ג שנים ויוסף אחד מודו רבנן דהוי סימן ואפילו נשרו: **שומא.** ורוא"ה בלע"ז ודרכה לגמה כה שער אלגמא המביאה קודם מצא אינו סימן ויש לה קצבה למטה: **ד' מעניקים להם.** מאי פליגי לקמן איכא למ"ד בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו ואיכא למ"ד יוצא בגרעון כסף מעניקים לו לפיכך קבע בהן ר' שמעון מנין ארבעה ואין בורח וגרעון אחד מהן וקס"ד השמא שהן היוצא בשש שנים והיוצא ביובל ונרלע שיוצא במיתת אדון וסימנין דאמה העבריה: **שלשה מהן בשים.** שנים ויובל ומיתת אדון דנרלע ושלשה באשה שנים ויובל וסימנין: **ואין רביעה באשה.** ולקמיה פריך בלא רביעה נמי אמה העבריה יוצאת במיתת האדון: **כדרב ספרא.** דיש לה קצבה למטה: **מיפס אדון.** לא קתני בהני ד': **שנים ויובל.** הפוגע בתוך שש: **ויובל של רביעה.** ויובל המוליא את הנרלע. והני חפוסי דיובל כל חד חסיב באפי נפשיה: **ה"נ מסתברא.** דמיתת אדון לא קתני בהו: **ואם איתא.** דתנא מיתת האדון ומתני יובלי כחד חסיב להו הא איתא נמי באשה ומאי ניהו דקתאמר אין רביעה באשה דבלא רביעה נמי הוו בה ארבעה ענק: **ואין ערבה.** במליאתה אלא שכר בטלה כמה שבטלה ממלאכתה כשהגבהתה. ולקמיה פריך ענק ע"ע לענמו פשיטא: **הא דנפקא בסימנים.** ואביה קייס הוו דאב: **והא דנפקא במיפס האב.** דהואיל דליתיה לאב זמייה אייתי בענק: **זכות בתו.** זכות שזכתה לו תורה בשבח בתו: **יו"ד קרת.** יו"ד שהיא קטנה עשאה עיר גדולה כלומר אחרין משמתו חנם: **ולא לבעל חובו.** ומדסבירא לן כרבי נתן אמאי לו אפקיה כדפרישית לעיל (דף טו.): **אלו מעניקין להן כו'.** ולקמן יליפינן כולהו לטעמייהו: **אלא ליוצא בשש.** דהענק בדידיה כתיב: **משלחנו וכי תשלחנו.** תרי זימני משלחנו ולרבות שאר שילוחין להענק: **שאין שילוחו מעמך.** מדעתך אלא מאליהם: **ששילוחו מעמך.** שיהא מקבל גרעון ומשלחו: **השלמה בעי.** להשלים שש ולאחר השלמה הרי הוא כיוצא בשנים ויעניקהו: יכול

למטה. אם הביאה לפני זמנה אינו סימנין: ה"ג להא מתניתא בפרק יוצא דופן **כן מצא שנים שבכיא שני שערות שומא מכן ע' שנים ויוסף אחד עד י"ב שנה ויוסף אחד ועודן בו שומא רבי יוסי בר' יהודה אומר כן י"ג שנה ויוסף אחד דברי הכל סימן.** והתם פריך מ"ליה בגלה אמאי נקט י"ג ולא נקט י"ב ומתרץ לה: **כן ע' שנים.** הכל מודים שומא: **מכן מצא ועד כן י"ב שנה ועודן בו.** כשהגיע לי"ב ולא נשרו פלוגתא אבל אם נשרו קודם י"ב לא פליג ר' יוסי דאיגלאי מילתא דלאו סימן הוי ומכן י"ג שנים ויוסף אחד מודו רבנן דהוי סימן ואפילו נשרו: **שומא.** ורוא"ה בלע"ז ודרכה לגמה כה שער אלגמא המביאה קודם מצא אינו סימן ויש לה קצבה למטה: **ד' מעניקים להם.** מאי פליגי לקמן איכא למ"ד בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו ואיכא למ"ד יוצא בגרעון כסף מעניקים לו לפיכך קבע בהן ר' שמעון מנין ארבעה ואין בורח וגרעון אחד מהן וקס"ד השמא שהן היוצא בשש שנים והיוצא ביובל ונרלע שיוצא במיתת אדון וסימנין דאמה העבריה: **שלשה מהן בשים.** שנים ויובל ומיתת אדון דנרלע ושלשה באשה שנים ויובל וסימנין: **ואין רביעה באשה.** ולקמיה פריך בלא רביעה נמי אמה העבריה יוצאת במיתת האדון: **כדרב ספרא.** דיש לה קצבה למטה: **מיפס אדון.** לא קתני בהני ד': **שנים ויובל.** הפוגע בתוך שש: **ויובל של רביעה.** ויובל המוליא את הנרלע. והני חפוסי דיובל כל חד חסיב באפי נפשיה: **ה"נ מסתברא.** דמיתת אדון לא קתני בהו: **ואם איתא.** דתנא מיתת האדון ומתני יובלי כחד חסיב להו הא איתא נמי באשה ומאי ניהו דקתאמר אין רביעה באשה דבלא רביעה נמי הוו בה ארבעה ענק: **ואין ערבה.** במליאתה אלא שכר בטלה כמה שבטלה ממלאכתה כשהגבהתה. ולקמיה פריך ענק ע"ע לענמו פשיטא: **הא דנפקא בסימנים.** ואביה קייס הוו דאב: **והא דנפקא במיפס האב.** דהואיל דליתיה לאב זמייה אייתי בענק: **זכות בתו.** זכות שזכתה לו תורה בשבח בתו: **יו"ד קרת.** יו"ד שהיא קטנה עשאה עיר גדולה כלומר אחרין משמתו חנם: **ולא לבעל חובו.** ומדסבירא לן כרבי נתן אמאי לו אפקיה כדפרישית לעיל (דף טו.): **אלו מעניקין להן כו'.** ולקמן יליפינן כולהו לטעמייהו: **אלא ליוצא בשש.** דהענק בדידיה כתיב: **משלחנו וכי תשלחנו.** תרי זימני משלחנו ולרבות שאר שילוחין להענק: **שאין שילוחו מעמך.** מדעתך אלא מאליהם: **ששילוחו מעמך.** שיהא מקבל גרעון ומשלחו: **השלמה בעי.** להשלים שש ולאחר השלמה הרי הוא כיוצא בשנים ויעניקהו: יכול

למטה [ט]דתניא [א]בן תשע שנים שהביא שתי שערות שומא מבן ט' שנים ויום אחד עד בן י"ב שנה ויום אחד ועודן בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן מתיב רב ששת ר' שמעון אומר ד' מעניקים להם ג' באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ד' באחד [ט] לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכ"ת ה"נ תני ושייר והא ארבעה קתני וכי תימא תנא דבר שיש לו קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה"נ כדרב ספרא והאיכא מיתת אדון דאין [ב]להם קצבה וקתני מיתת אדון נמי לא קתני ואלא ארבעה מאי ניהו שנים ויובל ויובל של רציעה ואמה העבריה בסימנים ה"נ מסתברא דקתני סיפא אי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה ואם איתא באשה מיהא משכחת לה ארבעה שמע מינה מתיב רב עמרם [ג]ואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנים ואם איתא ניתני נמי מיתת אב וכי תימא תנא ושייר [ג]והא [ד]אלו קתני וכי תימא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני והא סימנין דאין להם קצבה וקתני וכי תימא ה"נ כדרב ספרא האיכא מיתת אדון דריש לקיש תיובתא והא ריש לקיש ק"ו אמר קל וחומר פריכא היא משום דאיכא למיפרך מה לסימנין שנשתנה הגוף תאמר במיתת אב שכן לא נשתנה הגוף [ד]תני חדא ענק עבד עברי לעצמו וענק אמה העבריה לעצמה ותניא אידך ענק אמה העבריה ומציאתה לאביה ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד מאי לאו הא דנפקא בסימנים והא דנפקא לה במיתת אב לא אידי ואידי דנפקא לה בסימנין ולא קשיא [ה]הא דאיתיה לאב הא דליתיה לאב בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה [ו]למעוטי אחין [ז]דתניא [ח]והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם [ט]מכאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו אלא ענק ע"ע לעצמו פשיטא אלא למאן אמר רב יוסף [י]וי"ד קרת קא חזינא הכא [יא]אביי אמר הכי אמר רב ששת הא מני תוטאי הוא דתניא תוטאי אומר לו[יב] ולא לבעל חובו[יג] גופא אלו מעניקין להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת אדון ואמה העבריה בסימנין אבל בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו[יג] ר"מ אומר בורח יכול

אין מעניקין לו ויוצא בגרעון כסף מעניקים לו ר"ש אומר ארבעה מעניקים להם שלשה באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן לפי שאין סימנין באיש ורציעה באשה מנה"מ דת"ר [ב]יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא בשש מנין לרבות יוצא ביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנין ת"ל [2]תשלחנו וכי תשלחנו יכול שאני מרבה בורח ויוצא בגרעון כסף ת"ל [3]וכי תשלחנו חפשי מעמך מי ששילוחו מעמך [ז]יצא בורח [ח]ויוצא בגרעון כסף שאין שילוחו מעמך רמ"א בורח אין מעניקין לו דאין שילוחו מעמך אבל יוצא בגרעון כסף[ט] ששילוחו מעמך בורח השלמה בעי דתניא מנין לבורח [ט]שחייב להשלים ת"ל [4]שש שנים יעבד יכול

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com